

L'OSSARI DEL SENYOR GUILLEM DE CANALDA

Santiago Serrano

Dalt del dentell de la porta que dóna accés al campanar de l'Església de Santa Maria del Coll de les Savines hi ha el sarcòfag de l'ossari del senyor Guillem de Canalda o Canalta, que Duran i Sampere datà de l'any 1315. Del Senyor de Canalda se'n té ben poca informació.

El concepte d'ossari ens porta a la idea d'una doble inhumació, primer el cos del difunt va ser sepultat en un lloc diferent d'on es va descarnar i després els seus óssos van ser traslladats a l'ossari definitiu.

Crida l'atenció la localització de l'ossari. Al romandre sobre la porta d'entrada de l'escala helicoïdal que puja al campanar, la seva situació queda relacionada amb l'escala. Dins del cosmos bíblic, les escales fan referència a Jacob (Gen. 28, 10-22); la forma com s'ascendeix cap al cel i la salvació de l'ànima és a través de l'oració i, en general, de l'Església simbolitzada en l'escala de doble sentit del somni de Jacob.

Al lateral de l'ossari que dóna a la nau es poden veure escuts amb gossos, que probablement fan referència al llinatge Canalda o Canalta.

Sota el monument hi ha dues mènsules,

la de l'esquerra és la representació d'un babuí amb vestit i barret i a la dreta es pot apreciar un home amb una espasa i un lleó.

El mico, dins de la visió cristiana, representa la luxúria i la gola; aquestes idees estarien accentuades en anar el primat vestit com una persona. La representació de la mènsula, més que la d'un mico, és la del babuí (Cinocephalus). A la Bíblia és citat i qualificat per Isaïes 13.21 i 34,14 com un sàtir:

Les hienes s'hi trobaran amb els cans salvatges,
i els sàtirs s'hi cridaran l'un a l'altre,
s'hi posaran els ratpenats,
que hi trobaran repòs.

El lleó és un símbol doble, per una part pot representar el renaixement en Déu, perquè durant l'Edat Mitjana es creia que els cadells de lleó naixien morts i que als set dies el seus pares els revivien. Quan el lleó apareix en relació amb sarcòfags i tombes, representa aquesta idea.

En el temps de l'Antic Testament era comú a Palestina i països veïns, ara està extingit. És el símbol clàssic de la força, el poder, el coratge, la dignitat, i la ferocitat:

Jc. 14,18 (jutges 14,18):

Sarcòfac de Guillem de Canalda o Canalta. Foto de Jordi Prat.

El dia setè, abans de pondre's el sol els homes de la vida li digueren:

Què hi ha més dolç que la mel?

Què hi ha més fort que el lleó?

Com que és un animal d'hàbits nocturns i perillosos pels humans, es relaciona amb la foscor, la mort i amb el Dimoni:

L'art i la ferocitat del lleó com a emblema de Satanàs

Ped. 5.8: Sigueu sobris i vigileu.

El vostre adversari, el diable, com lleó que rugeix, ronda cercant qui devorar.

I dels enemics de la veritat

2 Tim. 4,17:

Però he tingut el Senyor ben a la vora.

Ell m'ha donat forces per acabar de

difondre el missatge i perquè el sentin totes les nacions.

I, de la boca del lleó, n'he sortit amb vida.

Quan apareix, com és en aquest cas, un home matant o dominant un lleó es pot entendre com vèncer la mort del cos a través de la salvació de l'ànima i aquesta fita s'assoleix mitjançant l'oració. En general, vèncer el lleó és vèncer la païra, la mort, amb la fortalesa de l'ànima a través de l'oració i la fe.

Si ens posem davant l'ossari i acceptem que al segle XIII les coses no es feien perquè sí, sobretot dins d'un recinte sagrat, i que la localització del sarcòfag i la seva iconografia no és arbitrària ni banal, podríem llegir el següent:

Jo el Senyor de Canalda, les meves restes estan aquí perquè els meus

Babuí en vestit i barret. Foto de Jordi Prat.

emblemes reproduïts en el meu ossari així ho senyalen.

Com que a Occident llegim d'esquerra a dreta, es poden llegir també les mènsules de l'ossari de la mateixa forma. Si és així, es pot llegir que davant la gola i la luxúria, representada pel babuí.

El Senyor de Canalda diria:

“Jo que he sigut un pecador. M'he redimit o, em redimeixo, amb l'oració i la devoció a Déu que és el camí per a vèncer la mort del cos i l'ànima”.

Que seria la lectura de la iconografia de la dreta amb la representació de l'home

amb una espasa domant el lleó.

I si acceptem la idea que el lloc ha estat escollit a propòsit, tenim el fet que està just a l'entrada de l'escala que va a parar al campanar, aleshores a l'escala de Jacob, l'Església.

El senyor de Canalda diria:

“Redimit a través de l'oració i la devoció a Déu pujo o he pujat a l'altra vida a través de la Santa Mare Església”.

Després de tot plegat, encara ens queda l'enigma de saber qui era el Senyor de Canalda i per què les seves despulles es troben a Santa Maria, a Cervera?

Home dominant el lleó. Foto de Jordi Prat.